

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора закладу вищої освіти кафедри хірургії №1 Полтавського державного медичного університету Лисенка Руслана Борисовича на дисертаційну роботу Ковалю Олександра Миколайовича «Обґрунтування вибору відкритої та лапароскопічної алопластики при пупкових грижах поєднаних з діастазом прямих м'язів живота», подану до разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.613.189 при Національному університеті охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика МОЗ України, яка створена відповідно до наказу № 3051 від 28.06.2024 р. на здобуття наукового ступеня доктора філософії за фахом 222—«Медицина» (спеціалізація 14.01.03 – хірургія).

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Пупкові грижі є однією з найпоширеніших (8-12%) форм гриж живота. У 60 % цих пацієнтів вони поєднуються з діастазом прямих м'язів живота. Коли пупкові грижі поєднані з діастазом прямих м'язів живота, лікувальний процес ускладнюється. Діастаз прямих м'язів може призвести до подальшого ослаблення стінки живота, підвищуючи ризик рецидиву грижі, погіршуючи як функціональний так і косметичний результат. Збільшення останніми роками кількості таких пацієнтів із поєднаними дефектами черевної стінки вимагає від хірургів зміни традиційних поглядів і пошуку нових технік. На даний час існують різні хірургічні підходи для лікування комбінацій таких патологій. Аутопластика черевної стінки при пупковій грижі з діастазом прямих м'язів супроводжується частими рецидивами (45-60%). Алопластика черевної стінки з надапоневротичним розміщенням сітчастого імплантату для усунення діастазу прямих м'язів та закриття пупкового дефекту покращує післяопераційні результати, але частота рецидивів як грижі так і діастазу прямих м'язів лишається досить високою (15-20%). Залишається сумнівним косметичний ефект такої операції при використанні відкритої методики алопластики, а мініінвазивні відеоасистовані операції ще мало застосовуються. Крім цього, ще й досі недостатньо вивчені причини, особливо анатомічні передумови, розвитку післяопераційних ускладнень, рецидиву. Останнім часом широко використовуються як відкриті так і

лапароскопічні методи алопластики. Обидва методи мають свої переваги та недоліки, які можуть суттєво вплинути на результати лікування, відновлення пацієнта та довгостроковий результат. Вибір між цими методами може бути неочевидним і потребує ретельного аналізу та обґрунтування. З огляду на постійний розвиток медичних технологій і технік, із урахуванням поширеності пупкових гриж та діастазу прямих м'язів живота існує потреба в оновленій інформації про оптимальні підходи до лікування даної поєднаної патології, визначити найбільш ефективні методи лікування, що зменшують ризики ускладнень та покращують прогнози для пацієнтів. Все це свідчить про те, що тема дисертаційної роботи є досить актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане згідно з планом науково-дослідних робіт Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика та є фрагментом НДР кафедри хірургії і проктології «Обґрунтування та розробка інноваційних методів діагностики, хірургічного лікування і профілактики ускладнень при ургентних та планових абдомінальних захворюваннях» (державний реєстраційний номер 0122U200877).

Наукова новизна результатів дослідження. У дисертаційній роботі поглиблені сучасні уявлення про діастаз прямих м'язів живота. Набуло подальшого розвитку вивчення причин виникнення післяопераційних ускладнень після поширеної методики алопластики «onlay» при пупковій грижі, поєднаної з діастазом прямих м'язів живота. Автором, на основі проведеного комплексного морфологічного дослідження апоневротичних стінок піхв прямих м'язів живота при діастазі прямих м'язів живота з використанням гістологічних, гістохімічних, імуногістохімічних, морфометричних та статистичних методів, обґрунтовано ретромускулярне розміщення сітчастого імплантату. Дисертантом обґрунтовано вибір способу хірургічного лікування в залежності від ширини діастазу.

Практичне значення результатів дослідження. Результати морфологічного дослідження передніх та задніх апоневротичних стінок при

пупкових грижах поєднаних із діастазом прямих м'язів живота обґрунтовують ретромускулярне розміщення сітчастого імплантату.

Впровадження удосконаленої мініінвазивної ретромускулярної алопластики при пупкових грижах поєднаних із діастазом прямих м'язів живота покращить безпосередні та віддаленні післяопераційні результати.

Використання поліуретанового клею для фіксації сітчастого імплантату при алопластиці черевної стінки дає змогу зафіксувати ретромускулярно розправлений сітчастий імплантат та запобігти його зміщенню, гофруванню, що сприяє кращій проростанню його сполучною тканиною.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в клінічну практику хірургічного відділення Київської клінічної лікарні №5, Українського центру гриж живота та навчальний процес кафедри хірургії і прокології НУОЗ України імені П. Л. Шупика.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 4 наукові статті у профільних виданнях: 1 - у науково-метричному виданні, індексованому Scopus, 3 - у наукових фахових виданнях України категорії «Б», та 4 тез у матеріалах науково-практичних конференцій.

Апробація результатів дисертації. Результати досліджень презентували на науково-практичних конференціях «Перспективи розвитку сімейної медицини в Україні», 22-23 жовтня 2021, м. Київ, «Актуальні питання сімейної медицини» 17-18 лютого 2022, м. Київ, "Сучасні академічні знання у практиці лікаря загальної практики-сімейного лікаря" (Українська фахова школа з міжнародною участю), 17-19 листопада 2022 року, м. Київ. Науково-практична конференція «Актуальні питання загальної та судинної хірургії» 22-23 жовтня 2022р., 8-10 лютого 2024 року м Славське 21-а українська конференція з міжнародною участю «Мініінвазійні технології в сучасній хірургії. Досягнення та перспективи інтервенційної радіології», 29-31.05.24 р. 46th Annual congress of the EAES 2024 Prague, Check Republic. Зареєстровано авторське право на «Спосіб фіксації сітчастого імплантату при

алопластиці MILOS» № 127246 від 10 червня 2024р у базі «Укрпатент».

Оцінка структури і змісту дисертації. Дисертаційна робота написана державною мовою та викладена на 146 сторінках комп'ютерного тексту і складається з анотації українською і англійською мовами, вступу, опису матеріалів і методів дослідження, трьох розділів власних досліджень, узагальнення результатів, висновків, списку використаних джерел, що складається з 205 найменувань латиницею і 22 кирилицею, 2 додатків. Робота містить 10 таблиць і 22 рисунки. Стиль написання відповідає академічному, сприймається легко, написаний грамотно, відповідає тематиці роботи. Структура та оформлення дисертації відповідають рекомендаціям МОН України та відповідають ДСТУ 3008:2015.

У вступі дисертантом обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, сформульовано мету та завдання дослідження, визначені об'єкт та предмет дослідження, окреслені основні положення наукової новизни та практичного значення дисертаційної роботи, зазначивши свій особистий внесок, описано апробацію результатів виконаної наукової роботи.

У першому розділі «Відкриті та лапароскопічні способи алопластики пупкової грижі поєднані з діастазом прямих м'язів живота та причини післяопераційних ускладнень (огляд літератури)» наведено сучасні відкриті та лапароскопічні методики хірургічного лікування пупкових гриж поєднаних із діастазом прямих м'язів живота. Приділена значна увага післяопераційним ускладненням після алопластики пупкової грижі поєднаної із діастазом прямих м'язів живота, причинам їх виникнення, лікуванню та профілактиці. Розглянуті сучасні міжнародні рекомендації з ведення хворих із грижами живота та післяопераційними ускладненнями. Автор продемонстрував добру обізнаність із сучасним станом проблеми.

У другому розділі «Матеріали та методи» наведено опис дизайну і програми дослідження, характеристики використаних методів дослідження, в тому числі клініко-лабораторних, клініко-інструментальних, морфологічних та статистичних методів.

У третьому розділі «Причини незадовільних результатів хірургічного лікування пупкової грижі поєднаної із діастазом прямих м'язів з використанням традиційних способів алопластики» наведено основні причини виникнення сероми, гематоми, інфікування рани, хронічного післяопераційного болю та рецидиву як незадовільних результатів хірургічного лікування пупкових гриж поєднаних із діастазом прямих м'язів з використанням надапоневротичної алопластики «onlay».

У четвертому розділі «Морфологічні особливості передніх та задніх апоневротичних стінок прямого м'яза живота при діастазі та обґрунтування ретром'язевої алопластики» наведено морфологічну оцінку апоневротичним стінкам прямого м'язу живота при діастазі та його відсутності. Результати проведеного комплексного патоморфологічного дослідження передніх та задніх апоневротичних стінок при діастазі прямих м'язів живота обґрунтовують укріплення сітчастим імплантатом стоншених задніх апоневротичних стінок шляхом виконання ретром'язевої алопластики.

У п'ятому розділі «Удосконалений спосіб мініінвазивної лапароскопічної ретромускулярної алопластики та обґрунтування його вибору при пупковій грижі поєднаної із діастазом прямих м'язів живота» описаний удосконалений спосіб мініінвазивної лапароскопічної ретромускулярної алопластики при пупковій грижі поєднаної із діастазом прямих м'язів живота та продемонстровано його переваги над традиційною надапоневротичною алопластикою черевної стінки. Також обґрунтовано вибір відкритої та лапароскопічної алопластики при пупковій грижі поєднаної із діастазом прямих м'язів живота. Розділ крім наукової новизни має і практичне значення тому буде цікавий клініцистам.

У розділі узагальнення автор аналізує отримані результати, підводить логічний підсумок наукової роботи, повністю відображує положення, які сформульовані і обґрунтовані у розділах власних досліджень рукопису.

Дисертантом сформульовано 5 висновків, що завершують дослідження. Вони відповідають меті та завданням дослідження, науково обґрунтовані,

побудовані за змістом дисертації, логічно впливають із отриманих результатів та достатньо висвітлені в наукових публікаціях.

Список використаних джерел містить достатній спектр як сучасних так і класичних (фундаментальних) джерел наукової літератури, причому більшість - англомовні.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація Ковалю О.М. виконана на високому методичному та науковому рівні. У дослідженні застосовані сучасні клінічні, морфологічні, функціональні, лабораторні, інструментальні методи діагностики. Основні наукові положення, що висвітлені в дисертаційній роботі, обґрунтовані достатнім обсягом фактичного матеріалу, а саме результатах обстеження та хірургічного лікування 126 пацієнтів із пупковими грижами, поєднаними з діастазом прямих м'язів живота до 5 см., та 84 пацієнтів із пупковими грижами, поєднаними із діастазом прямих м'язів живота до 10 см, що були прооперовані на базі кафедри хірургії і проктології Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика хірургічного відділення КНП «КМКЛ№5» та Українському центрі хірургічного лікування гриж живота за період 2020-2023 років. Дисертант послідовно і логічно виклав встановлені факти, підтвердив їх ілюстративним та цифровим матеріалом, що сукупно є доказово-документальним підтвердженням проведених досліджень, полегшують сприйняття матеріалу, підкреслюють високу ступінь обґрунтованості дисертаційних положень. У дисертаційній роботі використані сучасні загальноприйняті методи статистичної обробки отриманих результатів. Наукові положення, висновки і рекомендації відповідають поставленим меті й завданням, сформульовані чітко, цілком реалізовані у викладених результатах власних досліджень, є обґрунтованими, узагальненими, мають теоретичне та практичне значення. Кількість клінічного матеріалу є достатньою для оцінки результатів лікування, а представлена статистична обробка отриманих результатів забезпечує його

репрезентативність.

Дані про відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності. Під час вивчення та аналізу матеріалів дисертації, а також перевірки наукових публікацій дисертанта не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації. Виходячи із вище викладеного, дисертант Коваль Олександр Миколайович є грамотним науковцем, який у своїй науковій роботі дотримується основних принципів академічної доброчесності.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Результати дисертаційного дослідження доцільно використовувати у лікувальній роботі загальних та спеціалізованих відділень хірургічного профілю установ охорони здоров'я України. Основні положення дисертації можуть бути впроваджені у науково-педагогічний процес для підготовки студентів, лікарів-інтернів, клінічних ординаторів, аспірантів у закладах медичної освіти МОЗ України.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Принципових недоліків у роботі не виявлено, суттєвих зауважень до змісту та оформлення дисертаційної роботи немає. У тексті дисертації зустрічаються деякі повторення, стилістичні, орфографічні та друкарські помилки. Наприклад, автором деколи вказується лише прями м'язи, без уточнення, що це живота. Ці недоліки не є суттєвим і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Запитання для дискусії

1. Чому при алопластиці черевної стінки за методикою «Onlay» вірогідність рецидиву діастазу залишається високою?
2. Яка профілактика сером та їх інфікування при удосконаленій алопластиці MILOS?

Висновок про відповідність дисертації вимогам, які висуваються до наукового ступеня доктора філософії. Дисертація Ковалю Олександра Миколайовича, виконана у Національному

університеті охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, є завершеною, самостійною науковою роботою, що вирішує актуальне науково-практичне завдання - підвищення ефективності хірургічного лікування пупкових гриж поєднаних із діастазом прямих м'язів живота.

За актуальністю, науковою новизною, обсягом, обґрунтованістю і достовірністю наукових положень, висновків, практичним значенням отриманих результатів дисертаційна робота Ковалю Олександра Миколайовича «Обґрунтування вибору відкритої та лапароскопічної алопластики при пупкових грижах поєднаних з діастазом прямих м'язів живота» відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» і її автор заслуговує присвоєння ступеня доктора філософії.

Офіційний опонент:

професор закладу вищої освіти
кафедри хірургії №1 Полтавського
державного медичного університету
доктор медичних наук, доцент

Руслан ЛИСЕНКО

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
З. Г. Бойко